

การดำเนินงานควบคุมยาสูบตามองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น จังหวัดอุดรธานี

TOBACCO CONTROL BASED ON THE HEALTH PROMOTING SCHOOL COMPONENTS AND SMOKING
BEHAVIOR AMONG MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN UDONTHANI PROVINCE

สุทธิภา นิมศรีกุล 4737470 PHPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ลักขณา เต็มศิริกุลชัย, ประ.ด., สุปรียา ดันสกุล, ค.ด., กรณี วัฒนสมบุญ, ประ.ด.,
มณฑา เก่งการพานิช, ประ.ด.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เจ้สำรวจแบบตัดขวางนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ความรู้ เจตคติ ทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่และ
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้
เจตคติ ทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ ทักษะที่สัมพันธ์กับ
การสูบบุหรี่ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองและทองแดง จำนวน 483 คน เก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Chi-Square
test

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ
ความรู้ ได้แก่ นโยบายสุขภาพของโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน
ความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอนและบริการสุขภาพ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มี
ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเจตคติต่อการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับชุมชนและบริการสุขภาพ และปัจจัย
องค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการตัดสินใจ ได้แก่ นโยบาย
สุขภาพของโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้ ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน การมีเพื่อนสนิท
สูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ และการนับถือตนเอง ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเจตคติ ได้แก่
เพศ ระดับผลการเรียน การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ และการนับถือตนเอง ด้าน
ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการตัดสินใจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับผลการเรียน การมีบุคคล
ในครอบครัวสูบบุหรี่ การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และการเข้าถึงบุหรี่ รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติกับทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ เพศ การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และการเข้าถึงบุหรี่ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มี
ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ได้แก่ เพศ ชั้นปี ระดับผลการเรียน การมี
บุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ การได้รับสื่อ การเข้าถึงบุหรี่ และการนับถือตนเอง นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ การมีเพื่อน
สูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ และการนับถือตนเอง

ความรู้ เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และทักษะการจัดการกับ
อารมณ์และความเครียด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ($p\text{-value} < 0.010$) จากการศึกษา
การส่งเสริมพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ในนักเรียน ควรเน้นแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการไม่สูบบุหรี่ รวมทั้ง
การพัฒนาความรู้และทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียน

คำสำคัญ : การควบคุมยาสูบ / โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ / พฤติกรรมการสูบบุหรี่

TOBACCO CONTROL BASED ON THE HEALTH-PROMOTING SCHOOL COMPONENTS AND SMOKING BEHAVIOR AMONG MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN UDONTHANI PROVINCE

SUTTHIDA NIMSRIKUL 4737470 PHPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN HEALTH EDUCATION AND BEHAVIORAL SCIENCES

THESIS ADVISORY COMMITTEE : LAKKHANA TERMSIRIKULCHAI, Ph.D., SUPREYA TANSAKUL, Ed.D., PORANEE WATANASOMBOON, Ph.D., MONDHA KENGGANPANICH, Ph.D.

ABSTRACT

This cross-sectional survey research was aimed to study: 1) knowledge, attitudes and skills relating to smoking and smoking behavior; 2) the relationship between the factors regarding health-promoting school components and personal factors, and knowledge, attitudes and skills relating to smoking and smoking behavior; and 3) the relationship between knowledge, attitudes, skills relating to smoking and smoking behavior. The samples were composed of 483 students selected from health promoting schools, gold and bronze levels. A questionnaire was used to collect data and the data were analyzed by computing frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Chi-Square test.

The results of the research showed that there was a statistically significant correlation between knowledge and the factors regarding health-promoting school components, which includes the school's health policy, physical environment, social environment, relationship with community, teaching-learning activities, and health services. The factors regarding health-promoting school components that were found to relate significantly with attitudes toward smoking were: the relationships with the community and with health services. The factors relating to health-promoting school components that were found to relate significantly to decision-making skills were: the school's health policy, physical environment, social environment, and teaching-learning activities.

The personal factors that were found to relate significantly with knowledge were gender, school achievement level, having close friends who were cigarette smokers, access to cigarettes, and self-esteem. The personal factors that were found to relate significantly with attitudes toward smoking were gender, school achievement level, having family members who were cigarette smokers, having close friends who were cigarette smokers, access to cigarettes, and self-esteem. The personal factors that were found to relate significantly with decision-making skills were gender, age, school achievement level, having family members who were cigarette smokers, having close friends who were cigarette smokers, and access to cigarettes. The personal factors that were found to relate significantly with effective communication skills were gender, having close friends who were cigarette smokers, and access to cigarettes. The personal factors that were found to relate significantly with emotional and stress management skills were gender, grade, school achievement level, having family member who were cigarette smokers, receiving media, access to cigarettes, and self-esteem. Besides, the personal factors that were found to relate significantly with smoking behavior were gender, school achievement level, having family members who were cigarette smokers, having close-friends who were cigarette smokers, access to cigarettes, and self-esteem.

Significant correlation was found between smoking behavior and the following variables: knowledge, attitudes toward cigarette smoking, decision-making skills, effective communication skills, and emotional and stress management skills (p -value < 0.01). In order to promote non-cigarette smoking behavior among school students, the emphasis should be placed on the concept of the health-promoting school relating to non-smoking, including developing knowledge and skills related to smoking of students.

KEY WORDS : TOBACCO CONTROL / HEALTH-PROMOTING SCHOOLS / SMOKING BEHAVIOR